

ritis filios habeat, similiter fratum, sororumque hæreditatem, tam a paterna quam a materna successione sibi debitam, eorum qui ex his intestati, vel absque prole, sive nepotibus discesserint, illi tantum fratres sororesque habituri sunt, qui unius patris vel matris filii, filiae fore noscuntur. Ita ut iuxta legem aliam, qua constitutum est trientem nepotes non perdere, licet sit etiam nepotibus aut neptibus, qui patres aut matres amiserint, in omni facultate avorum vel aviarum cum patruis aut avunculis æquales succedere, illo tantum ordine permanente, quo superius decretum est, parentes vel avos de rebus suis filios, nepotesque meliorare, aut in extraneum quemlibet quodcumque conferre.

LIBER V.

De Transactionibus.

I. TITVLVS DE ECCLESIASTICIS REBUS.

- I. De donationibus ecclesiis datis.
- II. De conservatione et redintegratione ecclesiasticae rei.
- III. De venditionibus et donationibus ecclesiasticarum rerum.
- IV. De rebus ecclesiis ab his possessis, qui sunt ecclesiæ obsequiis mancipati.

I. Flavius gloriosus Recesvintus Rex ⁷.

De donationibus ecclesiis datis.

Si famulorum meritis iuste compellimus debite compensare lucra mercedis, quanto iam copiosius pro remedii animarum divinis cultibus, et terrena debemus impendere, et impensa legum soliditate servare. Quapropter quæcumque res sanctis Dei basilicis, aut per Principum, aut per quorumlibet fidelium donationes conlatæ reperiuntur, votive ac potentialiter pro certo censemus, ut in earum iure inrevocabili modo legum æternitate firmentur.

II. De conservatione et redintegratione ecclesiasticae rei.

Consultissima regni nostri credimus provenire ⁹ remedia, dum pro utilitatibus ecclesiarum, quæ

V. ¹ De his quæ filii, patre vivente vel matre, videntur adquirere.

Filius qui, patre vivente aut matre, aliquid adquisierit, sive de munificentia Regis, aut patrornorum beneficiis promeruerit ², et exinde aliquid cuicunque vendere, aut donare iuxta eam conditionem, quæ in aliis nostris legibus continetur, in ipsis potestate consistat, nec sibi aliquid, dum filius vivit, exinde pater vel mater vindicare præsumant. Quod si inter leudes ³ quicunque nec regiis ⁴ beneficiis aliquid fuerit consequitus, sed in expeditionibus constitutus de labore suo aliquid adquisierit, si communis ⁵ illi victus cum patre est, tertia pars exinde ad patrem perveniat, duas autem filius, qui laboravit, obtineat.

V. De reparatione ecclesiarum, vel diversis aliis causis.

VI. De coercitione Pontificum.

VII. Ne ii qui retento obsequio ecclesiæ manumittuntur, ingenuarum personarum au- deant adire conjugium.

debeant observari, nostris inseri legibus præcipimus. Ideoque præsenti sanctione censemus, ut mox ¹⁰ episcopus fuerit ordinatus, statim rerum inventarium de rebus ecclesiæ, præsentibus quinque ingenuis viris, facere non moretur. Quod inventarium ingenui viri, coram quibus factum fuerit, sua subscriptione conroborent. Post episcopi vero ipsius obitum, dum alter fuerit episcopus ordinatus, secundum rerum inventarium res requirat ecclesiæ, et si aliquid diminutum de rebus ecclesiæ pervenerit, proprii hæredes episcopi, vel quibus-facultas eius pertinere, vel relicta esse videtur, de præcedentis ¹¹ satisfacient facultate. Quod si et aliquid de rebus ecclesiæ vendere præsumperit, succedens episcopus, redditio pretio, quod a venditore acceptum est, cum omni augmentatione res ad ius reducat ecclesiæ ¹², et nullam calumniam permitescat. Quam legem et de presbyteris vel diaconibus sicut superiorius scriptum est, in omnibus observari, et valere præcipimus.

¹ Legion. y Card. Antiqua. Lind. Chds. Rex.

² Toled. got. promeruerit iuxta eam. Legion. añade: seu fidelis aliquid ei donaverit.

³ Toled. got. y Legion. laudes.

⁴ Card. nec Regis, nec Patronorum beneficiis.

⁵ Card. si communis cibus illi, aut victus.

⁶ En el Toledano góticoy en el Legion. es la III.

⁷ Legion. S. J. R. y Card. Antiqua.

⁸ En el Toled. got. y Legion. es la IV.

⁹ Emilian. prævenire. S. J. R. provideri.

¹⁰ S. J. R. mox cum.

¹¹ Legion. præcedentis episcopi.

¹² Lind. rem ad eam reducat ecclesiam.

LIB. V. TITVL. I.

III. ¹ Antiqua. De venditioniis et donationibus ecclesiasticarum rerum.

Si quis episcopus, aut presbyter, vel quicumque ex clericis præter consensum cæterorum clericorum aliquid de rebus ecclesiæ vendiderit, vel donaverit; hoc firmum non esse præcipimus, nisi ita fuerit facta venditio, aut donatio, quemadmodum sanctorum canonum instituta constituunt atque decernunt.

IV. ² De rebus ecclesiæ ab his possessis, qui sunt ecclesiæ obsequiis mancipati.

Hæredes episcopi sive aliorum clericorum, qui filios suos in obsequium ecclesiæ commendaverint, et terras, vel aliquid ex munificentia ecclesiæ possederint, si ipsi in laicos reversi fuerint, aut de servitio ecclesiæ, cuius terram vel aliquam substantiam possidebant, discesserint, statim quod possidebant amittant. Sed et in omnibus clericis, qui de rebus ecclesiæ quæcumque possederint, servetur hæc forma: ne quamvis longa possessio dominium ecclesiæ a rebus sibi debitis quandoque secludat, quia et canonum auctoritas ita commendat. Sed et viduae sacerdotum vel aliorum clericorum, quæ filios suos in obsequium ecclesiæ commendant, pro sola miseratione, de rebus ecclesiasticis, quas pater tenuit, non efficiantur extores.

V. Flavius Egica Rex ³.

De reparatione ecclesiarum, vel diversis aliis causis.

Quamquam in præteritis sanctorum patrum de diversis sententiis ententes, sed et hæc, quæ tempore ordine congruent, ordinato iure insti-tuenda sunt. Nam sicut antiquitas de causis incongruentibus edita multitudine editarum, ita nunc nostri temporis ecclesias Dei, quæ conruunt, ut faciant convenit. Quapropter in medio coetus nostri delatum est quorumdam consuetudo inordinata sacerdotum, quod paroecias suas ultra modum diversis exactionibus, vel angariis compriment, vel quidquam plures ecclesiæ destitutæ persistant. Idcirco unio nostræ adunationis decernit, atque instituta instituit, ut tertias quas antiqui canones de paroecis habendas episcoporum censuerunt, si eas exigendas crediderint, ab episcopis dirutæ ecclesiæ reparentur. Si vero ma-

¹ Esta ley falta en el Toled. got., y en el Legion. es la V. Card. y S. J. R. sin nota.

² Esta ley es la V. en el Toled. got., y en el Legion. la VI.

³ No se halla esta ley en los otros códices, ni en el impreso de Lind., y así no se han podido corregir todos los errores del Vigilano, de donde se ha tomado.

⁴ Esta ley en el Legion. es la primera de este título,

luerint credere, ab earumdem ecclesiarum cultoribus, sub cura et sollicitudine sui Pontificis reparationem iisdem est adhibenda basilicis. Quod omnis ecclesia, aut incolmis fuerit secundum antiquorum canonum instituta tertias sibi debitas unusquisque episcopus, si voluerit, facultas illi omnimode erit, ita videlicet ut cæteras ipsius tertias nullus episcoporum quippiam pro reis inquisitionibus paroecitanis ecclesiis exigat, nihilque de prædiis ipsarum cuiquam aliquid causa stipendi dare præsumat. Sed necessario instituendo elegimus, ut plures ecclesias nequaquam committantur presbytero, nec officium valet exsolvere, nec pupillis sacerdotali iure occurtere, nec rebus earum necessariam curam impendere, ea scilicet ratione, ut ecclesia, quæ decem habuerit mancipia, super se habeat sacerdotem; quæ vero minus decem mancipia habuerit, aliis coniungatur ecclesiis. Si quis sane episcoporum hanc nostram institutionem parviperderit, et quidpiam exinde temerandum crederit, duorum mensium spatiis se noverit excommunicatione multari.

VI. ⁴ Flavius gloriosus Wamba Rex ⁵.De coercitione Pontificum, qui pro rebus, quas suis ecclesiis auferunt, tricennium intercessisse causantur ⁶.

Deus iustus iudex, qui iustitiam intemporaliter ⁷ diligit, non vult servire iustitiam temporali, sed tempora potius aequitatis lege concludi. Ipse igitur Deus iustitia est. Deo ergo datur quidquid a fidelibus in Dei ecclesiis iustissima devotione offertur. Nam et fidelis quisque iustitiae serviens, Deo mediante, qui iustus est, vota sua adstringit. Numquam ⁸ enim iustitiae vota solvenda sunt, quæ et a iustitia processerunt, et per iustitiam ligata ¹⁰ noscuntur. Deo igitur fraudem facit, qui iustitiae aliquid subtrahit. Ergo et iustitiam rescindit quisquis aliena vota corruptum. Qum igitur, ut dictum est, Deus iustitia sit, qua præsumptionis insanía agitur, ut de manu Dei quis auferat quod tricennali temporum præscriptione se temuisse contendat? Multorum enim mentes Pontificum inlicito cupiditatis ausu præcipites quædam de his, quæ in eorum dioecesi fundatis ecclesiis pia fidelium oblatione donantur, insatiibili rapacitatis studio, aut iuri ecclesiæ principalis innectunt, aut donanda aliis, vel sub stipen-

y en Card. la VI. tit. V. del lib. IV.

⁵ Legion. Antiqua.

⁶ Card. añade: de canone.

⁷ Legion. intemporaliter.

⁸ Lind. semper.

⁹ Card. y Lind. iusta vota.

¹⁰ Legion. infigata.

dio¹ habenda distribuunt. Sicque non solum aliena vota disrumpunt, sed et sacrilegium operantur in eo quod ecclesiae Dei fraudatores existunt. Ecclesiam quippe fraudare sacrilegium esse, a maioribus² adprobatur. Vnde et quum eos evidens ratio persuadeat ad reddendum, aut tricennium in re possessa opponunt, aut non se fecisse respondent, quod decessores suos egiisse non ne-
sciunt³, et tamen ista⁴ emendare refugunt. Sicque cupiditatem tricennio fovent, et rapacitatis studia temporum prescriptionibus cumulant⁵; et qui admissum facinus ad momentum delere debuerant, annosa id oppositione solidare contendunt. Quantae igitur impietas ille credendus est, qui ad hoc laborat, ad hoc etiam propositionis suae voces exagerat, ut per tricennium se cognoscat Deo iniuriam intulisse, quam tamen, exacto tricennio, renuat emendare? Nunc vero, quum haec et talia nequissima iustitiae defensione prolatas sunt, nos tamen non praterita ordinamus, sed futura disponimus; nec praecedentium Regum, sed nostri regni tempora definimus. Abrogata ergo deinceps totius cupiditatis licentia, nulli Pontificum ultra licebit, aut quidquam ab ecclesiis dioecesis sua auferre, aut ablatum quocumque per oppositionem tricennii vindicare. Non enim in hac causa deinceps tricennale tempus accipendum est, sed quocumque fuerit veritatis origo monstrata, iustitiam partis suae recipiat. Quia et ut multiplex annorum series sine repetitione pertranseat, facit hoc praeminentis dura potestas, quae sic subiecta⁶ sibi sacerdotum comprimit colla, ut pro ablatis rebus intendere contra praeminentis personam, nec audeant, nec præsumant. Proinde, ne tali⁷ silentio vox perenniter expoliata ecclesiae conquiescat, licitum erit huius præsumptionis admissum, et per quocumque, et quandcumque accusatum detegi, et imminentis ipsius causæ negotium expediri; sub isto videlicet ordine, ut si haeredes fundatoris ecclesiae ad-
sunt, ipsi talia prosequantur: sin autem non fuerint, aut etiam si sint, causare tamen noluerint, tunc ducibus, vel comitibus, tiuphadis, atque vicariis, sive quibuscumque personis, quos cognitio huius rei adtigerit, et aditus accusandi, et licentia tribuitur exsequendi. Quicumque ergo episcoporum haec, quæ præmissa sunt, in præteritis fecit, et tricennium iam in hac perversa possessione implevit, ea ipsa, quæ in præteritis per XXX. annos tenuit, Deo potius iudicanda⁸ relinquisimus, quam nostro rescindenda iudicio definitimus. Quicumque vero usque ad tempus, quo lex ista conderetur, in hoc ipsum quod ra-

¹ Toled. got. y S. J. R. stipendiis.² Legion. maioribus constitutum est, et sic adprobatur.³ Legion. sciunt.⁴ Emilian. Legion. Card. Toled. got. S. J. R. y Lind. scita.⁵ Legion. adcumulant.⁶ Emilian. Legion. Card. Toled. got. S. J. R. y Lind. subdita.⁷ Toled. got. Card. S. J. R. y Lind. talium silentio.⁸ Lind. vindicanda.⁹ Card. retardatione.¹⁰ Card. Pontificum aut aliorum hominum.¹¹ Emilian. id est, ut si de ecclesiis Dei decem soli-
dos &c.¹² Card. expiabit.¹³ Card. debuit, aut aliis qui &c.¹⁴ Card. constitutione.¹⁵ Legion. manifestationem. Lind. manifestam cogni-
tionem.

nati, et¹, quod peius est, obcelatione vel vitio ordinantis voluntas in quocumque lateat testatoris. Ita² tamen erit, ut competentia sibi sacerdotes, rectoresque ecclesiarum autentica videant authenticorum ipsorum exemplaria, manu sui episcopi roborata pro omni firmitate a Pontifice suo accipient, qualiter per ea ipsa exemplaria, et negotia ecclesiae sibi commissa absque hæsitatione proponant, et veritatem partis suæ iustitia intercurrente recipient. Data et confirmata lex a die decimo³ kalendarum ianuariarum, anno feliciter quarto regni nostri, in Dei nomine Toleto.

VII. Flavius gloriosus Ubamba Rex⁴.

Ne ii, qui retento obsequio ecclesiae manumittuntur, ingenuarum personarum audient adire coniugium.

Magna est confusio generis, ubi dissimilitudo unius parentis statum degenerat progenitæ proli. Hoc enim necesse est inveniatur in frutice, quod tractum est ex radice. Quomodo enim absoluti decoris titulum deportabit⁵, cuius parentes obligatio adhuc innexa constringit? Et haec quidem præmissa sunt, pro eo quod multi de familiis ecclesiarum libertati donantur, nec tamen absolutæ libertatis licentia potiuntur, in eo quod ecclesiae illi, de qua originem ducunt, per obsequium inligantur: qui tamen dum perverso⁶ ordine ingenuarum personarum connubium extinent, contra naturam, quod ipsi non sunt, generare intendu⁷; et quod in augmentum publicæ utilitatis debuit crescere, hoc in manifestam inligationem personæ vel rerum cognoscitur devenire, dum is qui de tam infami coniugio nascitur, inferioris parentis adsequens sexum, una cum rebus suis omnibus ecclesiasticæ servituti addicitur. Quapropter ut talis de cætero amputetur præsumptio, præsenti lege præcipimus,

II. TITVLVS DE DONATIONIBVS GENERALIBVS.

I. *Ne valeat violenter facta donatio.*

II. *De donationibus Regis.*

III. *De rebus marito, vel uxori a Rege do-
natis.*

IV. *De rebus extra dotem uxori a marito
conlatis.*

V. *De rebus a marito mulieri concessis, vel
si mulier fuerit adulterasse detecta.*

VI. *De rebus trahtitis, vel per scripturam do-
natis.*

VII. *De rebus inter maritum et uxorem invicem
dati.*

¹ S. J. R. y Lind. sed.² S. J. R. y Lind. Id.³ Card. y Lind. a die undecimo.⁴ Emilian. Flavius glosus. Recesvindus Rex. Legion.⁵ Legion. Antiqua. Toled. got. sin autor ni nota.⁶ Lind. diverso.⁷ Legion. y Lind. verberum.⁸ Lind. aut haeredes obtineant.⁹ Card. possidenda.¹⁰ Emilian. decimo. Toled. got. die X. S. J. R. y Lind.^a die decimo.

I. ¹ Antiqua. *Ne valeat violenter facta donatio.*

Donatio, quæ per vim et metum fuerit extorta, nullam habeat firmitatem.

II. Flavius gloriosus Cinctasvintus Rex ².

De donationibus Regis.

Donationes regiæ potestatis, quæ in quibuscumque personis conferuntur, sive conlatae sunt, in eorum iure persistant, in quorum nomine eas potestas contulerit regia; ea videlicet ratione, ut ita huiusmodi regalis munificentia conlato attributa, in nomine eius, qui hoc promeruerat ³, transfusa permaneat, ut quidquid de hoc facere vel iudicare voluerit, potestatem in omnibus habeat. Quod si etiam is, qui hoc promeruerit ⁴, intestatus discesserit, debitis secundum legem hæredibus res ipsa successionis ordine pertinebit, et infringi conlatae munificentia gratia nullo modo poterit: quia non oportet Principum statuta convelli, quæ convellenda esse percipientis ⁵ culpa non fecerit.

III. ⁶ *De rebus marito vel uxori a Rege donatis.*

Speciali iure decernitur, ut de rebus regia donatione conlatis, si in nomine mariti fuerit conscripta donatio, nihil sibi exinde mulier, excepto quod in dote percepit, debeat vindicare. Itemque ⁷ etsi in nomine mulieris inveniatur ⁸ facta donatio, nihil sibi vir exinde post eius obitum adtentet aliquatenus usurpare, vel iuri proprio mancipare, nisi quod meruerit uxoris largitate percipere.

IV. ⁹ *Antiqua. De rebus extra dotem uxori a marito conlatis.*

Si mulier extra dotem a marito de quibuscumque rebus quacumque donatione, vel profligatione conquisitis, aut illi debitibus, quocumque tempore, quodcumque donatum acceperit, si fi-

lī de eodem ¹⁰ coniugio fuerint procreati, mulier usque ad diem obitus sui secundum voluntatem vel ordinationem testatoris secura possideat ¹¹. Fructus tamen sicut testator ipse, qui hoc testavit, expendendi vel utendi potestatem habere poterit. Ita et illa, quæ usu hoc ad possidendum percepit ¹², omnia ¹³ dum advixerit, sine cuiuslibet inquietudine, suis incunctanter utatur expensis. Si tamen idem testator aliquam speciale testationem de ipsis fructibus ¹⁴ non instituerit ¹⁵, post obitum vero suum reliqua integra et intemerata filii ex ipso viro procreatis derelinquat, et nulla occasione quicquam exinde mulier, exceptis ¹⁶ fructibus, alienare præsumat. Quod si ex ipso coniugio filii non fuerint procreati ¹⁷, quidquid mulier de rebus sibi donatis iuxta præscriptum testatoris ordinem facere elegerit, liberam habeat potestatem. Cæterum si intestata discesserit, ad maritum eius, si suppressis extiterit, donatio revertatur. Si autem maritus non fuerit, ad hæredes mariti, qui donationem fecit, eadem donatio pertinebit. Similem rationem, de viris præcipimus custodiri, de his quæ ab uxoribus tempore quocumque donata percepient.

V. ¹⁸ *Antiqua. De rebus a marito mulieri concessis, vel si mulier fuerit adulterasse detecta.*

Maritus si uxori suæ aliquid donaverit, et ipsa post obitum mariti sui in nullo scelere adulterii fuerit conversata, sed in pudicitia permanserit, aut certe si ad alium maritum honesta coniunctione pervenerit, de rebus sit marito donatis possidendi et post obitum suum, si filios ¹⁹ non habuerit, relinquendi cui voluerit, secundum voluntatem testatoris habeat potestatem. Cæterum si filios ²⁰ non relinquens intestata discesserit, aut ad maritum eius, si suppressis extiterit, aut ad hæredes mariti qui donationem conscripsit ²¹, eadem donatio pertinebit. Si autem per adulterium, seu per dishonestam coniunctionem se miscuisse ²² convincitur, quidquid de facultate mariti sui fuerat consecuta, totum incunctanter amittat, et ad hæredes donatoris, vel ad filios legitimos revertatur.

¹ *Toled. got. y S. J. R. sin autor ni nota.*

² *Legion. añade: Antiqua. Toled. got. y S. J. R. sin autor ni nota.*

³ *Emilian. y Legion. promeruit. Card. promeruerit.*

⁴ *Emilian. y Legion. promeruit.*

⁵ *Lind. præcipiens.*

⁶ *Card. y Legion. Antiqua.*

⁷ *Lind. Ideoque.*

⁸ *Emilian. Legion. Card. y Lind. invenitur.*

⁹ *Legion. Antiqua noviter emendata. Toled. got. y S. J. R. sin autor ni nota.*

¹⁰ *Card. de eorum.*

¹¹ *Emilian. y Lind. possideat, et de quinta tantumdem parte earum rerum faciendo quod voluerit, potestatem obtineat. Fructus tamen &c.*

¹² *Toled. got. y S. J. R. perceperit.*

¹³ *Card. omnibus.*

¹⁴ *Toled. got. Legion. Card. y Lind. frugibus.*

¹⁵ *Card. instituerit, et de quinta tantumdem parte earum rerum faciendo quod voluerit, potestatem obtineat. Verumtamen quum provenerit ab ipso viro, suarum rerum pars quinta quibuslibet ante non esse donata. Post obitum vero &c.*

¹⁶ *Card. exceptis frugibus, et quinta parte, ut dictum est, mulier alienare præsumat. Lind. excepta, ut dictum est, quinta parte.*

¹⁷ *Card. procreati, aut nepotes non sunt, quid quid &c.*

¹⁸ *Toled. got. y S. J. R. sin autor ni nota.*

¹⁹ *Card. si filios aut nepotes.*

²⁰ *Card. si filios aut nepotes.*

²¹ *Legion. fecit.*

²² *Legion. viro se miscuisse.*

VI. Flavius Cinctasvintus Rex ¹.

De rebus traditis, vel per scripturam donatis.

Res donatae si in præsentia ² testium traditae sunt, nullo modo repetantur a donatore. Quod si etiam provenerit, ut ³ quod donator longe sit positum, pro eo donatio evanescere non poterit: quia tunc videtur vera esse traditio, quando iam apud illum scriptura donationis ⁴ habetur, in cuius nomine conscripta esse dinoscitur. Hoc tantum observandum est, ut si donator dixerit, nec dedisse nec direxisse scripturam, sed sublatam sibi fuisse, tunc ille vir, cui res donatae sunt, per testem convincat ab ipso donatore eamdem aut traditam sibi, aut directam, aut ex eius voluntate in potestatem suam redactam, et dum probaverit, stabilis habeatur. Quod si probare neglexerit, tunc ille qui scripturam fecerit iuraturus est, quia eamdem scripturam neque per se dedisset neque direxisset, nec per voluntatem suam factum esse, ut eadem scriptura in manus eius veniret, a quo eam videretur repetere, et sic invalida remanebit, si tamen qui donavit voluerit. Illud sane addi placuit, ut si quisque de rebus suis scripturam in quibuslibet personis ediderit, si eam vivendo illi, in cuius nomine scripta est, non tradiderit, quamlibet tradita non sit, tamen dum post eius obitum reperta fuerit, ille eam sibi vindicabit cum omnibus rebus, quæ ibi scriptæ ⁵ sunt, in cuius nomine donator eam fieri voluisse cognoscitur. Quoniam iustum omnino est, ut talis scriptura robur plenitudinis habeat, quam vivens donator ita salvavit, ut nequaquam videatur aliquatenus immutata. Nam si scripturam ipsam vel rem conditor eius, dum viveret, nullo modo tradidit, sed apud se retinuit, et voluntatem suam in postmodum immutavit, illud potius firmissimum erit, quod post testationem non traditæ scripturæ definitio cognoscitur. Quod si ipsum, cui res do-

natae fuerant, fatalis casus ab hac vita subduxerit, antequam rem sibi donata caperet, ad donatorem vel ad hæredes donatoris res ipsæ pertineant. Qui vero sub occasione hac largitur, ut eamdem rem ipse, qui donat, usufructuario ⁶ possideat, et ita post eius mortem ad illum, qui donaverit, res donata pertineat, quia similitudo est testamenti, habebit licentiam immutandi voluntatem suam, quando voluerit, etiam si in nullo lassum fuisse se dixerit. Ille vero, qui falsa donatione circumventus aliud in utilitatem donatoris expenderit, aut ab ipso donatore recipiat, aut ab eius hæredibus, ne iniuste damnatione ⁷ sustineat, qui lucrum se habere de inani possessione putabat. Certe si quisquis ille rem donatam, sive per traditionem conditæ scripturæ, sive per consignationem vel traditionem rerum, in iure ⁸ suo percepit, et complacuerit ei, ut donator rem ipsam per voluntatem eius, qui eam donatam percepit, possideat. Iam si in postmodum fortasse contigerit, ut ipse qui rem donatam perceperebat, vivente donatore moriens, ab hac vita discedat, quidquid de re sibi donata iudicare voluerit, licentiam habeat. Quod si intestatus discesserit, non ad donatorem, sed ad hæredes eius, qui rem donatam percepit, res eadem sine dubio pertinebit.

VII. ⁹ *Antiqua. De rebus inter maritum et uxorem invicem datis.*

Maritus si uxori suæ aliquid donaverit, de hoc, quod ipsa sibi habere voluerit, scripturam manus sua subscriptione vel signo confirmet. Ita ut duo aut tres testes ingenui subscriptores, vel signa facientes accedant, et sic voluntas ipsius habeat firmatatem. Similis et de uxoris voluntate, quæ in maritum conferre voluerit, donationis hæc forma servetur, si tamen violenter a viris non fuerit exacta donatio: servata legum in omnibus sanctione, quæ in decernendis facultatibus dinoscitur ordinata consistere.

III. TITVLVS DE PATRONORVM

DONATIONIBVS.

I. *Si is qui in patrocinio constitutus est, vel filii eius, aut patronum, aut filios patroni relinquant.*

II. *De armis, quæ dantur saionibus in patroci-*

nio constitutis, et de acquisitionibus eorum.

III. *De rebus in patrocinio conquisitis, vel a patrono conlatis.*

IV. *De rebus in patrocinio acceptis et conquisitis.*

¹ *Legion. añade: Antiqua. Card. Antiqua noviter emenda. Toled. got. y S. J. R. sin autor ni nota.*

² *Toled. got. Emilian. Card. Legion. y S. J. R. si in præsenti traditæ sunt.*

³ *Card. ut donator longe sit positus, pro eo donatio &c.*

⁴ *Emilian. Legion. Card. y Lind. donatoris.*

⁵ *Card. eamdem rem.*

⁶ *Legion. y Lind. conscriptæ.*

⁷ *Card. in ius suum.*

⁸ *S. J. R. sin autor ni nota.*